

ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

**«ГІалгІай Республика ХалкЪа Гуллама депутаташ харжарах» долча
ГІалгІай Республика Закона юкЪе хувцамаш юкЪедахЪара хЪакЪехЪа**

**ГІаийцад
ГІалгІай Республика
ХалкЪа Гуллама**

2022 шера лайчилла бетта 24 ди

Статья 1

«ГІалгІай Республика ХалкЪа Гуллама депутаташ харжарах долча», 2007 шера лайчилла бетта 13 дийнахЪарча, №40-РЗ йолча ГІалгІай Республика Закона (газет «ГІалгІайче», 2007, лайчилла бетта 17 ди; 2009, аЪтинга бетта 23 ди; 2011, бекарга бетта 16 ди, аЪтинга бетта 7 ди, кІимарса бетта 9 ди, маЪцхали бетта 18 ди, лайчилла бетта 24 ди; 2013, наджгоанцхой бетта 12 ди, маЪцхали бетта 31 ди; 2014, лайчилла бетта 8 ди; 2015, бекарга бетта 2 ди; Официальни бокЪон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2015, аЪтинга бетта 4 ди, оаглой бетта 14 ди, оаглой бетта 29 ди; газет «ГІалгІайче», 2016, бекарга бетта 16 ди; Официальни бокЪон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2016, маЪтсела бетта 24 ди; интернет-газет «ГІалгІайче» (www.gazetaingush.ru), 2019, тушола бетта 11 ди; 2020, аЪтинга бетта 23 ди; Официальни бокЪон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2021, бекарга бетта 5 ди; интернет-газет «ГІалгІайче» (www.gazetaingush.ru), 2022, кІимарса бетта 14 ди) юкЪехЪо 1обелгалдаЪ хувцамаш:

1) 5 статьяе:

а) тІатохар де ер чулоацам болча 1⁴ дакъаца:

«1⁴ Российски Федерацие гражданин ваха моттиг Российски Федерацие цу белггалча доазон тІа хиларах, цу дакъе цу доазон тІа гражданин вахара хан-йовкЪех дІадехараш хиларца дувзаденна, пассивни хоржамий бокЪонна доазув тохар оттаду, духхЪал Российски Федерацие Конституцено;

б) тlатохар де ер чулоацам болча 2¹ даькъаца:

«2¹ Халкъа Гуллама массазарча кlийлен тlа къахъегаш болча депутатий бокъо яц, предпринимательски даькъе къахъега, иштта алапи эчаца болх бе, хъехархой, лилман а кхыдолча кхоллама балхашка а хилар ца лаьрхlаца. Цу моттиге лилман а кхыдолча кхоллама балхашка а хиларах, духхьал финансировани елга хила йиш яц, кхыча паччахьалкхений, дуненхалкъашта юкьерча а кхыча паччахьалкхений организацей а, кхыча паччахьалкхений граждани гражданство йоацаца наьхеи рузкъах, нагахьа санна кхыдар Российски Федерацие дуненхалкъашта юкьерча договораца е Российски Федерацие законодательствос белгалдаь деце. Халкъа Гуллама депутаташ Российски Федерацие паччахьалкхен даржашка, Российски Федерацие субъектий паччахьалкхен кхыдолча даржашка, паччахьалкхен граждански служба даржашка а муниципальни служба даржашка а хила, бокъо яц федеральни законо белгалъяь моттигаш ца лаьрхlаца, паччахьалкхен lаьдала кхыйолча законодательни (представительни) органий е муниципальни образованей представительни органий депутаташ, е моттигерча хержа даржашкара нах хила, федеральни законо белгалъяь моттигаш ца лаьрхlаца. Депутата статусаца дола кхыдола бехкамаш дlаоттадар могаду федеральни законо.»;

в) тlатохар де ер чулоацам болча 5⁴ даькъаца:

«5⁴. Харжа бокъо йолаш бац, юкьерлен е дина организацен къахъегамца бувзабенна гражданах, уж дlаяхарах е цар къахъегам бехкарах бола суда соцам, шоай хьакъехьа законни низаца чоlагlбенна хилча, «Экстремистски къахъегама духьале ярах долча», 2002 шера кlимарса бетта 25 дийнахарча №114-ФЗ йолча Федеральни законо, е «Терроризма духьале ярах долча» 2006 шера тушола бетта 6 дийнахарча, №35-ФЗ йолча Федеральни законо белгал ма дарра, (дlахо – юкьерлен е дина организацен къахъегамца бувзабенна гржданах, уж дlаяхарах е цар къахъегам бехкарах бола суда соцам).

Белгалбаь бехкам дlа-хьа барж, экстремистки е террористически организацен учредитель, коллегиальни органа кулгалдара доакъашхо, кулгалхо, кулгалхочун заместитель, регионални е кхыйолча структурни подразделене кулгалхочун, регионални е кхыйолча структурни подразделене кулгалхочун заместителя, экстремистки е террористически организацен дакъа лоацачун, доакъашхочун, болхлочун, экстремистки е террористически организацен къахъегамца вувзавенначун хьакъехьа, экстремистки е террористически организацеш уж дlаяхарах е цар къахъегам бехкарах бола суда соцам, шоай хьакъехьа законни низаца чоlагlбеннача дийнахьа денз кхаь шерал хьалха йолалуча хана денз - учредителя, коллегиальни кулгалдара органа доакъашхочунна, регионални е кхыйолча структурни подразделене кулгалхочун заместителя, уж дlаяхарах е цар къахъегам бехкарах бола суда соцам, шоай хьакъехьа законни низаца чоlагlбеннача дийнахьа денз цхьан шерал хьалха йолалуча хана денз - экстремистки е террористически организацен

дакъя лоащачун, доакъашхочун, болхлочун, экстремистки е террористически организацен къахъегамца вувзавенначун хъакъехъа, иштта судо тлаийца белгалбаъ соцам низаца чоагӀбенначул тӀехъагӀа.

Укх статьяй бехкам дӀа-хъа барж, экстремистки е террористически организацен доакъашхой а кхыболча наъха а хъакъехъа, цу дакъе экстремистки е террористически организацен къахъегамца бувзам болаш хиларах бехк беш законни низаца чоагӀбенна суда соцам хилча: аргӀа йола организаци экстремистки е террористически лархӀар хилча, цар декхарашца а (е) къахъегама кепашца (цу дакъе къаьстта меропрятеш) йича, царца дувзаденна аргӀа йола организаци экстремистки е террористически лархӀар хилча а (е) аларашца хьаллацар хилча, цу дакъе «Интернет» сете гӀолла а е кхыча тайпара новкъостал деш (ахчанца, рузкъанца, вӀаштехьдаккхара-методически, консультативни е кхыча тайпара га-лоадам бар) цар къахъегама а (е) кепашта (цу дакъе къаьстта меропрятеш) аргӀа йолча организацен, цунца бувзам болаш из экстремистки е террористически лархӀарца.

Экстремистки е террористически организацен доакъашхо, коллегиальни органа кулгалдара доакъашхо, регионални е кхыйолча структурни подразделене кулгалхочун заместитель, регионални е кхыйолча структурни подразделене кулгалхочун заместител хиннача наъха бокъо яц, экстремистки е террористически организацеш дӀаяхарах е цар къахъегам бехкарах бола суда соцам, шоай хъакъехъа законни низаца чоагӀбеннача дийнахъа денз пхе шерал хьалха йолалуча хана денз.

Экстремистки е террористически организацен доакъашхо, экстремистки е террористически организацен болхлочун, экстремистки е террористически организацен къахъегамца вувзавеннача кхычун наъха бокъо яц, экстремистки е террористически организацеш дӀаяхарах е цар къахъегам бехкарах бола суда соцам, шоай хъакъехъа законни низаца чоагӀбеннача дийнахъа денз кхаь шерал хьалха йолалуча хана денз.»;

2) 6 статьяйна тӀатохар де ер чулоацам болча 4¹ дакъаца:

«4¹. Нагахъа санна ГӀалгӀай Республика Хоржамий комиссено укх статьяй 4 дакъе отта ма дарра, Халкъа Гуллама депутаташ харжара хан-юкъ белгал ца йоаккхе е цу тайпара хоржамий комисси цахиларах укх Закона 19 статьяс белгалъяьча аргӀанца нийса вӀашагӀйолла аьттув ца хилча, юкъарча юрисдикце аргӀа йолча судо харжархой, паччахьалкхен лаьдала органий, прокурора заявленейх могаду хан-юкъ белгалъе, цул тӀехъа а ца доаккхаш цу деша уполномоченни органо е даржерча саго, уж ца хилча, - аргӀа йола хоржамий комисси декхарийла я хоржамаш делга оттаде. Цу моттиге суда бокъо я Российски Федераци Центральни хоржамий комииси декхаре оттае, суда соцам низаца чоагӀбеннача дийнахъа денз итт доалача ханачухъ ханна йола хоржамий комисси вӀашагӀйолла, 15 сагал дукхагӀа доакъашхой а боацаш, укх Закона 19 а 22 а статьяша ханна йолча хоржамий комиссенах дола дӀадехараш лора а деш, хӀаьта уполномоченни ца хилча орган е даржера саг харжа – иштта

оттае еза ханна йолча хоржамий комиссено хоржамаш делга хан – юкъ белгалъелга а оттадеш. Ханна йолча хоржамий комиссен полномочеш а дош оттача доакъашхой табрахъ а длаоттаду из влашагеллача хоржамий комиссено.»;

3) 12 статья укх редакце длаязье:

«Статья 12. Халкъа Гуллама депутаташ хоржача хоржамашка кхыча паччахьалкхен гражданаша, гражданство йоацача наха, кхыча паччахьалкхен организацеша дакъа лацар

Кхыча паччахьалкхен гражданаша, гражданство йоацача наха, кхыча паччахьалкхен организацеша, дуненхалкъашта юкьерча организацеша а дуненхалкъашта юкьерча боламаша а, кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча коммерчески йоацача организацеша, регистраци янза йолча, кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча юкбарлен объединенеша, кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча, кхыча паччахьалкхен дуккханешка хоам бара средстваша, кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча дуккханешка хоам бара российски средстваша дакъа лацар, кандидатий спискаш хьалхататтара новкъостал е духьале елга леладе, регистраци яь кандидаташ харжара, Халкъа Гуллама хоржамашка белгала чаккхе хилийтара къахьега, иштта кхыча кепара а хоржамашка дакъа лацар мегийташ дац. Хоржамий кампане белгалабаь нах а белгалъяьча организацей викалаш а кхыча паччахьалкхен (дуненхалкъашта юкьера) тлахьожараш хилийтар дла-хьа нийсду федеральни законаца.»;

4) 13 статьяй 1 дакъе дешаш «пхе шера цкъа.» хувца дешашца «духьал Г1алг1ай Республика Хоржамий комиссенца барт а баь т1ехьаг1а Российски Федерацие Центральни хоржамий комиссенца барта а хьош.»;

5) 15 статья:

а) 1¹ дакъе дешаш «(муниципальни образованей хоржамий комиссеш), цу тайпа яраш ца хилча - окружной хоржамий комисси» д1адаха;

б) 3 дакъа укх редакце длаязде:

«3. Российски Федерацие гражданин харжархой списка юкьехьу хоржамий цхьан дакъ т1а. Нагахьа санна доазон комиссено Российски Федерацие гражданин тайп-тайпарча харжархой списка юкьевихьалга гучадаьккхача, белгалъяьча комиссено дакъ т1арча хоржамий комиссешка д1аялалехьа къахьегам д1ахьу спискаш т1ара г1алаташ е нийса доацараш тоадеш.»;

б) 23 статья:

а) 1 дакъе дешаш «лакхе латтача комиссей доакъашхой а цар аппаратий болхлой а,» хувца дешашца «лакхе латтача комиссей дош отта доакъашхой а цар аппаратий болхлой а,»;

б) 7 дакъа укх редакце длаязде:

«7. Даькъ тларча хоржамий комиссешка кхадж тоссача а кхаджамаш дагардеча а болча тлахьожарий бокьо я, наькха тла лелаю знакаш хила, царца хоржамашта хьалхара агитаци яра куцаш а доацаш, шоай тайпан цераш, даьй цлераш шоай цлераш, хоржамий комиссе тлахьожар длавахийтача хоржамий объединене цли а тлайолаш.»;

в) 9 даькъе дешаш «комиссе шиннел дукхагIа воаца тлахьожар (нагахьа санна Российски Федерацие гражданий хоржамий бокьонии референдуме даькъа лацари бокьонии керттерча гарантейх долча» Федеральни закона 63¹ статьяй 1 е 2 пункто белгалбаь, массехк дийнахьа кхадж тассарах бола соцам тлайцача), аргI – аргIах кхадж тоссача фусаме тлахьожам лоаттабе бокьо йола,» хувца дешашца «даькъ тларча комиссе а доазон комиссе кхьаннел дукхагIа воаца тлахьожар хургволаш (нагахьа санна «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокьонии референдуме даькъа лацара бокьонии керттерча гарантейх долча» Федеральни закона 63¹ статьяй 1 е 2 пункто белгалбаь, массехк дийнахьа кхадж тассарах бола соцам тлайцача) хIара кхадж тоссача дийнахьа кхьаннел дукхагIа воаца тлахьожар хургволаш, аргI-аргIах кхадж тассара фусаме, протоколаш дIаэцара фусаме, цу протоколий даннеш вIашагIтохача а аргIа йолча доазон тIа кхадж тассара чаккхенах дола протокол оттадеча хила бокьо йолаш»;

г) 11¹ даькъе дешашта «даькъ тIара комиссеш» тIехьа тIатохар де дешашца «доазон комиссеш а»;

д) 12 даькъе дешашта «даькъ тларча комиссе» тIехьа тIатохар де дешашца «, доазон комиссе а»;

е) 13 даькъа 1 пункта деша «харжархой,» тIехьа тIатохар де дешашца «цу даькъе электронни кепе оттадаь,»;

7) 30 статъе:

а) 4 даькъе:

1 пункт укх редакце дIаязье:

«1) кандидатий списка юкьевихьача хIара кандидата, ше цу хоржамий объединене хьалхатеттача кандидатий спискаца баллотироваться де раьза хиларах йола йоазон заявлени, Халкъа Гуллама депутаталла хержача статусаца ца мегаш бола къахьегам соцабергхиларах декхар тIа а эцаш. Заявлене тIа иштта белгалъю тайпан ци, даь цIи, цIи, ваь а ха моттиг а, вахача моттига е гражданина паспорта меттел долча документа сери, таьрахь, хьаденна ха, хьаденнача органа цIи е код, налогаш луш волчун идентификационни таьрахь (нагахьа санна дале), страховой номер, таьрахь, индивидуальни лицевой счета таьрахь, гражданство, профессионални дешарах дола сведенеш (нагахьа санна хилча) дешара къахьегам дIахьош хиннача организацен цIи а белгалъеш, из йистеяьккха шу а дешарах долча документа реквизицаш а квалификаци а белгалъеш, къахьегам е амал дара керттера моттиг, дарж (керттера къахьегам моттиг ца хилча-балха куц). Нагахьа санна кандидат депутат волаш ший полномочеш массаза йоацача кIийлен тIа кхоачашъеш вале, -

цунах дола сведенеш, аргла йолча представительни органа цли язъеш. Нагахъа санна кандидата суд яр хиннадале е долаш хилча – кандидата суд ярах дола сведенеш, хлаъта суд ялга дладаккха е дладоадаъ дале, - иштта суд яр дладаккхарах е дладоадарах йола ха оттаяр. Нагахъа санна кандидат кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашду физически лицо е кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча сага аффилированни лицо хилча, цунах дола сведенеш белгалде едза заявлене тла. Кандидата бокъо я ше хьалхатетгача парте хиларах е цхьаннел дукхагла йоацача кхыйолча юкъарлен объединене хиларах дар язде, кхадж тассалехъа цхьан шерал клезигах йоацача ханачухъ регистраци яь йолча, законо оттаяъча аргланца нийса, цу политически парте, юкъарлен объединене ший статус а белгалъеш, цу хьакъехъа дола документаш, политически парте, кхыйолча юкъарлен объединене, е аргла йолча политически парте, кхыйолча юкъарлен объединене структурни подразделене, уполномоченни саго кулг яздаъ долаш хъа а луш;»;

2 пункта тлатохар де дешашца «, цунца совнагла дола сведенеш долаш, нагахъа санна «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокъонии референдуме дакъа лацара бокъонии керттерча гарантиех долча» Федеральни законо, «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокъонии референдуме дакъа лацара бокъонии керттерча гарантиех долча» Федеральни законо белгал ма дарра, кандидата сесага пайдай а рузкъан боарамах а дола сведенеш хилар .»;

б) 8 дакъа укх редакце длаязде:

«8. Кандидатий списка тешал ца дара клийле хинна отг, «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокъонии референдуме дакъа лацара бокъонии керттерча гарантиех долча» Федеральни законе белгалдаъ документаш ца хилар, «Политически партейх долча» Федеральни законо, «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокъонии референдуме дакъа лацара бокъонии керттерча гарантиех долча» Федеральни законо, укх Законо, кандидатий список хьалхататтарах дола дладехараш лора ца дар.»;

8) 31¹ статья:

а) 1¹ дакъа тлатохар де дешашца «Российски Федерацие субъекта законодательни органа цли оттаяра, Российски Федерацие субъекта цли оттаяра а хоржамий округа табрахъ оттадара а (е).»;

б) 4 дакъе:

дешаш «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокъонии референдуме дакъа лацара бокъонии керттерча гарантиех долча» Федеральни закона 33 статьяйца нийса» хувца дешашца «укх Закона 30 статьяй 4 дакъа 1 пунктаца нийса»;

тлатохар де ер чулоацам болча шоллагла ча абзацаца:

«Нагахъа санна кандидат кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашду физически лицо, е кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча сага аффилированни лицо хилча е кандидат хилча, кулгаш

яздара листа тла белгалбу, хоржамий объединенес кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашду (кхоачашдеш хилча) а (е) аффилированни кандидат (аффилированни бола кандидаташ) кандидатий спискаца хьалхататтарах бола хоам, кхыча паччахьалкхен декхараш кхоачашдеча сагаца.»;

9) 36 статья:

а) 3 дакъа укх редакце длаязде:

«3. Глалглай Республика Хоржамий комиссено хоам бу, цу дакъе укх Закона 4 статьяй 1 а 2 а доакьошца нийса хьаденна, кандидатех дола сведенеш нийса дий хьажара укх Закона 30 статьяй 4² дакъо а укх статьяй 3¹ дакъо а дладехараш кхоачашдой хьожаш, аргла йолча органашка, учрежденешка а организацешка а, уж итт ди доалача юкъа сведенеш тажкарах хоам длабала а безаш, укх Закона 30 статьяй 4 дакъа пунктаца нийса, хлаьта укх Закона 30 статьяй 4² дакъаца а укх статьяй 3¹ дакъаца а нийса ткъо а кхы клезигах а денош кхадж тосса ди оттале диссача ханачухь нийса дладехараш, Глалглай Республика Хоржамий комиссено оттаяьча хан-юкъа. Нагахьа санна Глалглай Республика Хоржамий комиссено итт е кхы клезигах денош диссача дладийхача, аргла йолча органаша, учрежденеша организацеша декхаре я, Глалглай Республика Хоржамий комиссено белгалъяьча хан-юкъа сведенеш дладала. Нагахьа санна цал йолча электронни цхьана къахьегара ведомствашта юкьерча системах пайда эцаш а (е) ПАС «Хоржамаш» пайда эцаш а хилча, цу тайпарча тохкама чаккхенаш тла кулгаш язде деза, члоагъяьча, квалифицированни электронни кулг яздарца аргла йолча органо (учреждене, организацено).»;

б) тлатохар ер чулоацам болча 3⁶ дакъаца:

«3⁶. Нагахьа санна Глалглай Республика Хоржамий комиссено, кандидат кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашду физически лицо вий а, е кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча сага аффилированни лицо вий а хьожаш дола сведенеш тохкача хана дехар ду, кхоачашдара лаьдала, коммерчески йоацаца организацией паччахьалкхен политика хьяра а боарама бокьонца регистраци яра, декхараш кхоачашдеча йолча федеральни органага. Кхоачашдара лаьдала, коммерчески йоацаца организацией паччахьалкхен политика хьяра а боарама – бокьонца регистраци яра декхараш кхоачашдеш йола федеральни орган декхарийла я, Глалглай Республика Хоржамий комиссенга итт доалача ханачухь цох хоам длабе, хлаьта представлени Глалглай Республика Хоржамий комиссе кхадж тосса ди отталехьа итт е клезигах денош диссача хьакхьяьча хилча, - цу комиссено оттаяьча хан - юкъа.»;

в) 4 дакъа тлатохар де дешашца: «, цу дакъе кандидат кхыча паччахьалкхен агента декхара кхоачашду физически саг хиларах дола е кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча аффилированни кандидата саг хиларах дола сведенеш»;

10) 40 статьяйна тлатохар де ер чулоацам болча 4 дакъаца:

«4. Кандидата бокьонаш длайоал, из мукъавоал кандидата статусаца дувзаденача декхарех, ухк Закона 60 статьяй 1-4 белгалдаь декхараш ца лаьрхIача, хоржамий чаккхенаш кепатехача хана денз, хIаьта ханал хьалха араваьлча – араваьннача дийнахьа денз. Нагахьа санна законо оттаяьча юкъа кандидата списка регистраци яра белгалдаь цхьаккха а документ хьа ца делча. ГIалгIай республика Хоржамий комиссено соцам тIаэц, хоржамий объединене кандидатий списка юкъебихьа хьалхатетгача кандидаташа, кандидатий статус йоаярах.»;

11) 44 статьяйна тлатохар де ер чулоацам болча 5¹ дакъаца:

«5¹. Комиссеша харжархошка дуккханешка хоам бара средстваш арахецача редакцеша, сетевой изданей редакцеша, кандидат, кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашду физически саг хиларах е кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча аффилированни кандидата саг хиларах дола сведенешца хила деза, кандидат, кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашду физически саг хиларах е кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча аффилированни кандидата саг хиларах дараш белгалдаккхар.»;

12) 48 статьяйна тлатохар де ер чулоацам болча 1¹ дакъаца:

«1¹. Российски Федерацие гражданий, юкьарлен объединеней бокьо я, законо могаеча кепара а законни куцашца а хоржамашта хьалхара агитаци дIаяхьа.»;

13) 49 статья:

а) 1 дакъа тлатохар де дешашца «, нагахьа санна ухк Закона 65¹ статьяй 1 е 2 дакъо белгалбаь, массехк дийнахьа вIаштга хоржамаш дIадахьарах бола соцам тIаэце – кхадж тассара хьалхарча дийнахьа, моттигерча ханах ноль сахьат даьлча.»;

б) 2 дакъа тлатохар де дешашца «, нагахьа санна ухк Закона 65¹ статьяй 1 е 2 дакъо белгалбаь, массехк дийнахьа вIаштга хоржамаш дIадахьарах соцам тIаэце – кхадж тассара хьалхарча дийнахьа, моттигерча ханах ноль сахьат даьлча.»;

в) 3 дакъа ухк редакце дIаязде:

«3. Хоржамашта хьалхара агитаци елга, кхадж тоссача дийнахьа дийхка да.

Кхадж тоссача денал хьалха хоржамашта хьалхара агитаци елга дийхка да, ухк Закона 65¹ статьяй 1 е 2 дакъо белгалбаь, массехк дийнахьа вIаштга хоржамаш дIадахьарах соцам тIаэцара моттиг ца лаьрхIача.»;

14) 51 статьяй 5 дакъе:

а) тлатохар де дешашца «, федеральни законо белгалъяь моттигаш ца лаьрхIача.»;

б) тлатохар де ер чулоацам болча предложенеца: «Нагахьа санна, хоржамий объединене Халкъа Гуллама хоржамашка хьалхатетгача, регистраци яьча кандидата, цхьана дIахьоча агитационни меропрियाе дакъа лоацаш хилча, из кандидат, кхыча паччахьалкхен агента декхараш

кхоачашду физически саг хиларах е кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча аффилированни кандидата саг хиларах дараш белгалдаккхар хила деза, цун къамаълаца белгалдаьккха (уллув оттадаь), из кандидат хоржамий объединене хьалхататтар довзийташ.»;

15) 54 статъе:

а) 4 дакъа укх редакце д1аязде:

«4. Еррига кепайоазони аудиовизуальнии агитационни материалащца хила деза ц1и, юридически адрес, налогаш луш волчун идентификационни таьрахь, организацен, сага (тайпан ц1и, ц1и, даь ц1и) а из ваха моттиг йолча, Российски Федерацие субъекта, района, города, кхыйолча нах бахача пункта ц1и), уж материалаш кийчъяьча (хъаяьча), организацен ц1и (сага тайпан ц1и, ц1и, даь ц1и), иштта цу материалий тиражах, хъаяьча ханах, уж хъаярах, арг1а йолча фонда средстваех мах баларах бола хоам. Из, Халкъа Гуллама хоржамашка кандидат, кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашду физически саг е кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча аффилированни кандидата саг хьалхататтача хоржамий объединене еррига агитационни материалащца, иштта укх Закона 48 статъяй 10⁴ даькъе белгалдаьча аларех, агитационни материалащца пайда ийца хилча, царца хила беца цох бола хоам, укх Закона 49 статъяй 10³ и 10⁴ доакъошца нийса.»;

б) 6 даькъа т1атохар де дешашца «, укх Закона 48 статъяй 7, 8¹, 9, 10¹ доакъошца.»;

16) 56 статъяй 14 дакъа укх редакце д1аязде:

«14. Халкъа Гуллама депуташ харжарца эша бувзам болча г1улакхашта кийчо яра а хоржамаш д1адахьара эша товараш, балхаш, услугаш эцалга д1ахьу, Г1алг1ай Республика Хоржамий комиссено е цун соцамах лохе латтача, арг1а йолча комиссеша, «Паччахьалкхен а муниципальни а эшарашта товараш, балхаш, услугаш эцара даькъе контрактни системах долча», 2013 шера бекарга бетта 5 дийнахарча №44-ФЗ йолча Федеральни законаца нийса, х1аьта белгалдаьча Федеральни законах пайда эцача моттигашка, - Российски Федерацие Граждански кодексаца нийса.»;

17) 57 статъе:

а) 4 даькъа 14 пункта т1атохар де дешашца «, российский юридически лицашта, шоайх бола хоам кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча, кхыча паччахьалкхен дуккханешка хоам бара средствай, реестре чубихьача;»;

б) 10 дакъа укх редакце д1аязде:

«10. Нагахьа санна укх Закона 42 статъяй 5 даькъаца нийса, кхадж тоссалга т1ехьадаьккхача, из т1ехьадаккхале кандидатий списка регистраци яь хилча, хоржамий объединене, хоржамий фонда ерригча расходий т1ех бола боарам 20 процентага кхаччалца совбаккхар могаду.»;

18) 59 статъе:

а) 1 даькъе т1атохар де, ер чулоацам болча шоллаг1ча абзацаца:

«Гражданина кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашду физически саг хиларах списка юкьевихьача а (е) цунах бола хоам кхыча паччахьалкхен дуккханешка хоам бара реестре чуйихьача а, кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеш, цу гражданино шийгара ахча делча, платежни документа т1а белгалду цох дола бакьдар.»;

б) 4 даькье:

деша «нийса доацаш» т1атохар де дешаца «е дizza доацаш»;

т1атохар де дешаца «е сагла денначох дола сведенеш диза ца хилар.»;

19) 63 статья:

а) 2 даькье дешаш «пхе беттал к1езигах йоацача хан - юкья» хувца дешашца «цу комиссено оттаяьча хан-юкья, бакьда ялх беттал совнагла а йоацаш.»;

б) 5 даькья 2 пункте дешаш «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакья лацара бокьонии керттерча гарантейх долча» Федеральни закона 33 статьяй 3³ пунктаца нийса» хувца дешашца «укх Закона 30 статьяй 4² даькьяца»;

20) 64 статьяй 4 даькье:

а) дешаш «регистраци яьча кандидата, цу даькье кандидатий спискацара,» хувца дешашца «регистраци яьча кандидатий спискацара кандидат,»;

б) т1атохар де ер чулоацам болча предложенеца:

«Нагахьа санна регистраци яьча спискаца хьалхатетта, кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашду физически лицо хилча е кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча аффилированни физически саг, кандидат хилча хоам бара стенда т1а цох бола хоам оттабу.»;

21) 65 статья:

а) 6 даькье:

дешаш «лоаца» а «лоацига» а д1адаха;

дешаш «хьалхара кхоь кандидат» хувца дешашца «хьалхарча кхьа кандидател к1езигах боацаш»;

б) т1атохар де ер чулоацам болча 6¹ даькьяца:

«6¹. Нагахьа санна бюллетене регистраци яьча кандидатий итгнел дукхагла спискаш юкьейихьа хилча, Г1алглай Республика Хоржамий комиссен, Российски Федерацие Центральни хоржамий комиссенца барт а бий, укх статьяй 6 даькье белгальяь кандидатий тайпан ц1ераш, ц1ераш, даьй ц1ераш бюллетене д1аязьяц, уж белгалью Г1алглай Республика Хоржамий комиссено оттабаьча боараме йолча, лаьрхх1ача хоам бара материала т1а. Из хоам бара материал кьайлаг1а кхадж тассара йолча кабине е лаьрхх1а белгальяьча моттиге а (е) хоам бара стенда т1а хьалтох, укх Закона 64 статьяй 3 даькье белгал ма дарра.»;

в) т1атохар де ер чулоацам болча 8¹ даькьяца:

«8¹ Нагахьа санна регистраци яь, хоржамий бюллетене чувихьа кандидат, кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашду физически

лицо хилча, хоржамий бюллетене кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашду физически лицо хиларах е кхыча паччахьалкхен агента декхараш кхоачашдеча аффилированни физически саг хиларах дола сведенеш хила деза. Нагахьа санна цу тайпарча кандидатах (кандидатех) дола сведенеш хоржамий бюллетене укх статьяй 6 дакъаца нийса чудихьа ца хилча, хоржамий бюллетене белгалду кандидатий спискаца из тайпа кандидат (цу тайпара кандидаташ) хьалхататтарах.»;

22) 65¹ статья:

а) 2 дакъе деша «лагла» тлехьа тлатохар де дешашца «, цу дакъе Глалглай Республика доазон боараме,»;

б) 5 дакъе деша «лагла» тлехьа тлатохар де дешашца «, цу дакъе Глалглай Республика доазон боараме,»;

в) 6 дакъа укх редакце дlаязде:

«6. Нагахьа санна укх Закона 1 дакъаца, 2 дакъа шоллагlча абзацаца, 68 статьяй 14 дакъаца, 69 статьяй 1 дакъаца нийса кхадж тассарах соцам тlаэце, ханал хьалхара кхадж тассар дlадахьа лаьрхlча, укх Закона 69 статьяй 15 дакъаца нийса кхадж тассара фусамал арахlа кхадж тоссалга дlахьоц.»;

23) 67 статья:

а) 7 дакъе тлатохар де, ер чулоацам болча предложенеца:

«Глалглай Республика Хоржамий комиссен аргlа йолча соцама кlийлен тlа харжархой список оттаеча хана, ПАС «Хоржамаш» пайда эцаш хилча паспорта е гражданина паспорта меттел долча документа сери, таьрахь харжархой списка тlа оттадар могаду, белгальяь список оттаеш. Нагахьа санна харажархой список электронни боараме оттаеш хилча мегийташ да электронни боараме графически кулг яздар, Глалглай Республика Хоржамий комиссено оттаяьча аргlанца нийса, Российски Федераци Центральни хоржамий комиссено оттадаьча дlадехарий терко а еш.»;

б) 15 дакъа укх редакце дlаязде:

«15. Хоржамий комиссен доакъашхо, хьем боацаш цун къахьегамера дlаваоккх, хlаьта тlахьожари кхыбола нахи, кхадж тассара йолча фусамера (аргlа йолча доазон тlа кхадж тассара чаккхенаш оттаяра, цу протоколий даннеш вlашагlтохара а кхадж тассара протокол оттадара а фусамера) арабоах, цкъаьнагl санна цар, Российски Федераци хоржамех дола законодательство толхадича. Даькъ тlарча хоржамий комиссен доакъашхо, цу комиссен къахьегама юкьера дlаваккхарах, тlахьожари кхыбола нахи, кхадж тассара йолча фусамера (аргlа йолча доазон тlа кхадж тассара чаккхенаш оттаяра, цу протоколий даннеш вlашагlтохара а кхадж тассара протокол оттадара а фусамера) арабахарах соцам тlаэц, даькъ тlара хоржамий комисси (кхыйола комисси йолча моттигерча суду). Аргlа йола судебни соцам кхоачашабара lалашо ю бокьолораяра органаша. Бокьолораяра органаша иштта кхоачо ю федеральни законашца

нийса гражданий кхерамзле а, юкъярлен лостам а, кхадж тоссача фусаме а хоржамий участка доазон т1а.»;

24) 69 статье:

а) 5 дакъе дешаш «дакъ т1арча комиссен дага бовла бокъо йолча доакъашхошта а» д1адаха;

б) 6 дакъа хьалхарча абзаце:

дешаш «6 дакъа 1 а 2 пункташка» хувца дешашца «6 дакъа»;

деша «1 д1а-хьа хьош йола ящик» хувца дешашца «2 д1а-хьа хьош йола ящик»;

в) 12 дакъа укх редакце д1аязде:

«12. Кхадж тассара йолча фусамал арахьа кхадж тоссача хана цига бокъо я т1ахьожарий. Цу хана дакъ т1ара хоржамий комисси декхарийла я, дакъ т1ара хоржамий комиссен дош отта доакъашхоша кхадж тоссача хана боараме аьттув хилийта, тайп - тайпарча хоржамий объединенеша, юкъярлен т1ахьожама, юкъярлен объединенеша хьожаваьча шиннел к1езигах воацача т1ахьожарашта, кхадж тоссача д1аваха аьттув луш дола хьалаш лалашде. Цу моттиге тайп - тайпарча хоржамий объединенеша хьожабаь т1ахьожараш, хоржамий объединенеша хьалхатеттараш бакъ бац кандидато хьожабаьраш а цу хоржамий объединенеша хьожабаьраш а. Кхадж тассара фусамал арахьа кхадж тоссача хана хилийта йиш яц харжархочун хоржамий бокъо толхяр, иштта харжархочун лолам харцахьа баккхар.»;

г) 14 дакъе дешаш «дакъ т1арча комиссен дага бовла бокъо йолча доакъашхоех» д1адаха;

25) 71 статье:

а) т1атохар де ер чулоацам болча 7¹ дакъаца:

«7¹. Нагахьа санна укх статьяй 5 а 6 а доакъошка белгал ма дарра электронни боараме список оттаяр, нийса йий хьажари пайда эцари хилча, даннеш цу списках в1ашаг1тохар кхоачашду автоматически.»;

б) 10 дакъе дешаш «дакъ т1арча комиссен дага бовла бокъо йолча доакъашхой» хувца дешаца «т1ахьожараш»;

в) 11 дакъе дешаш «дош отта бокъа йола а иштта дага бовла бокъо йола а» хувца дешашца «дош отта бокъо йола»;

г) 21 дакъе дешаш «дакъ т1арча комиссен дага бовла бокъо йолча доакъашхой а» д1адаха;

д) 22 дакъе дешаш «дош отта бокъа йола а иштта дага бовла бокъо йола а» хувца дешашца «дош отта бокъа йола, т1ахьожараш»;

е) 28 дакъа шоллаг1ча абзаце «дакъ т1арча комиссен дага бовла бокъо йолча доакъашхой», д1адаха;

ж) 31 дакъе дешаш «шоай дага бовла бокъо йола доакъашхой,» хувца дешашца «т1ахьожараш а»;

26) в статье 72:

а) 14 дакъе дешаш «доазон т1арча хоржамий комиссен дага бовла бокъо йола доакъашхой», д1адаха;

б) 15 статъе дешаш «шоай дага бовла бокъо йола доакъашхой,» дладаха;

27) 82 статъяйна тлатохар де ер чулоацам болча 4¹ дакъаца:

«4¹ Кандидатий списка регистраци ярах, кандидатий список хьалхаттаттарахи регистраци ярахи хоам бара, ца хилча даргдоаца документаш ца хилар бахъан долаш, укх Законо, кхыдолча законо а (е) укх Законо, кхыдолча законо документаш кепе дерзадара дладехарашта нийса цахиларах, е укх Закона 30 статъяй 6 дакъе белгалдаьча документий копеш ца хиларах, Глалглай Республика Хоржамий комиссен соцам судо длабаккха йиш йолаш бац, нагахъа санна, Глалглай Республика Хоржамий комиссено, укх Закона 36 статъяй 7 дакъаца нийса хоржамий объединенега хоам длабаь беце, цкъаьнаг1 санна Глалглай Республика Хоржамий комиссенна уж толхадараш юхьдухъал гуччахъ хиннадале а Глалглай Республика Хоржамий комиссенга д1алуча хана хоржамий объединенеа довзаши довза йиш йолаши ца хиларах, Глалглай Республика Хоржамий комиссенга документаш д1алуча ханачухъ. Юхьдухъал гуш долча толхадарашца ларх1а доаг1а, Глалглай Республика Хоржамий комиссенга д1аденнача документашца дола сведенешта тохкам ца а беш гучадаха йишъяраш.».

Статья 2

1. Ер Закон низаца чоаг1денна болх бе долалу ер официално кепатехача дийнахъа денз, укх статъяс низаца чоаг1ялара кхыйола хан-йовкъаш оттаяьраш ца лаьрх1ача.

2. Укх Закона 5 статъяй «а» подпункт, низаца чоаг1енна болх бе йолалу 2023 шера наджгоанцхой бетта 1 дийнахъа денз.

Глалглай Республика
Мехкда

Ж

Келаматнаькъан М.М.

г. Магас

2022 шера «6» декабре
№ 68-РЗ